

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epistolarvm Innocentii III. Romani Pontificis Libri Vndecim

Innozenz <III., Papst>

Parisiis, 1682

Stephano Abbati & Conventui sancti Sylvestri.

urn:nbn:de:hbz:466:1-20006

pertineat & tutelam, paci & tranquillitati vestræ sollicitius nos convenit providere, & in quibus salva conscientia possumus, petitiones vestras libentius debemus & volumus exaudire. Dilecto namque filio nostro H. monacho vestro referente accepimus quod Abbates qui pro tempore in vestro monasterio administrant Ecclesias quæ illi monasterio ad sustentationem fratrum & hospitem susceptionem ac pauperum concessæ sunt canonicè & collatæ, in dispendium vestrum quibusdam personis conferunt & assignant, pro quibus illarum proventus sustentationi fratrum & pauperum indebitè subtrahuntur. Unde quoniam indignum est admodum & absurdum ut fratrum ac pauperum stipendia per aliquorum præsumptionem eis illicitè subtrahi debeant quorum sunt usibus deputata, ad exemplar felicitatis recordationis Lucij Papæ prædecessoris nostri præsentium auctoritate statuimus & firmiter prohibemus ut nullus de cetero Ecclesias vestras aliquibus conferre præsumat, per quos ipsorum proventus ad alium usum transferri debeant, nisi ad eum pro quo piis desideriis ac devotione laudabili vestro monasterio sunt concessæ. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ constitutionis & inhibitionis &c. Datum Laterani III. Kalen. Decembris.

*EPISCOPIS ET ALIIS
Ecclesiarum Prelatis per regnum Scotiæ
constitutis.*

*Epist. 238.
Vt ab injuria
monasterij
Chelcoensis
abstineant.*

Licet universa loca religiosa ex commissi nobis officij debito fovere & diligere debeamus, illorum tamen profectibus specialem nos oportet curam impendere quæ ad jurisdictionem beati Petri & nostram noscuntur nullo mediante spectare. Inde siquidem est quod nos libertates & jura monasterij Chelcoensis, & ea maximè quæ ipsi ab apostolica sede indulta sunt, integra volentes & illa servare, felicitatis recordationis Lucij Papæ prædecessoris nostri vestigiis inhaerentes, universitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus nullus vestrum in Abbatem & fratres prætaxati monasterij excommunicationis, suspensionis, vel interdicti sententiam audeat promulgare. Cùm autem sententia in parochianos alterius ab aliquo vestrum prolata de jure non teneat, multo minùs illa quæ in speciales

Ecclesiæ Romanæ filios, qui scilicet nulli nisi Romano Pontifici sunt subjecti, proferitur, debet ab aliis observari. Quod si aliquis vestrum attentare præsumpserit, ejus in hac parte factum nullas vires obtineat, sed irritum potius & vacuum habeatur. Nos enim universa quæ pronominato Abbati & fratribus vel monasterio ipsorum apostolicæ sedis privilegiis indulta noscuntur, firma volumus & inconcussa teneri, & eadem à vobis inviolabiliter præcipimus observari. Statuimus etiam ut cùm ad aliqua ecclesiastica sacramenta in prælibata Ecclesia impendenda fueritis quandolibet evocati, ad hoc exequendum celeriter accedatis, nec ibidem aliquod jus propterea vendicetis. Datum Laterani Kal. Decembris.

*STEPHANO ABBATI
& Conventui sancti Sylvestri.*

Ecclēsia sanctæ Mariæ in via lata contra I. de Atteia, qui quasdam possessiones ipsius dicebatur contra justitiam detinere, movit tempore B. Carosomi dicti Senatoris sub L. giudice quæstionem. In ipso autem judicio præfato I. de Atteia iudicus monasterij vestri astitit, & ab eo testes producti quidam de monachis extiterunt. Iudex verò auditis rationibus partium, pro eodem Iohanne absolutionis sententiam promulgavit: à cujus sententia pars altera vocem appellationis emisit. Super hoc igitur quæstione suborta proponente parte victricis quod non potuerit appellari, cùm dictus L. non ut iudex sed tanquam arbiter fuisset electus; victa è contrario asserente quoniam cùm arbitrio fuerit contradictum, quod partes non nisi metu pœnæ constringit, quæ in præmissis arbitrio non fuerat comprehensa, meritò potuit appellari, & fortius, si iudicium extitisset. De hoc igitur ad jamdictum B. Carosomi quæstione perlata, causam appellationis S. primicerio iudicum delegavit: in cujus præsentia partibus constitutis, dictus Iohannes de Atteia proposuit se conveniendum non esse, cùm non possideret id quod pars altera requirebat, sed monasterium sancti Sylvestri possideret rem peritam. Dictus autem B. Carosomi, quoniam statutum quoddam emiserat, à populo Romano approbatum pariter & acceptum, quod si quis post litem contestatam, rem à se peritam

*Epist. 239.
Quod laici
nullam in res,
bona, vel perio-
nas ecclesiasticas
jurisdictionem
habeant.
Cap. Ecclesie
S. Mariæ. De
Constituti.*

petitam transferret in alium, daretur possessio petitori, & alter fieret de possessore petitor, & idem I. post litem contestatam rem ipsam in monasterium transferre præsumpsit, possessionem rei petita assignavit Ecclesiæ memoratæ. Verùm quoniam dictus I. de possessionibus ipsis monasterio sancti Sylvestri annuam reddiderat pensionem, adjecit ut hoc ipsum ab Ecclesia sanctæ Mariæ fieret, donec de proprietate fundi cognosceretur, sed solutio quæ fieret pensionis, Ecclesiæ sanctæ Mariæ in via lata in jure suo penitus non noceret. Hanc autem possessionem Ecclesia sanctæ Mariæ usque ad tempora Iohannis Petri Leonis Senatoris Urbis inconcussè possedit: qui supplicatione monasterij vestri clementer admittit, R. judici causam commisit eandem: qui auditis hinc inde propositis, pro monasterio ipso sententiam promulgavit, revocans quod præfatus B. Carosomi statuerat contra ipsum. Per quam sanè sententiam quoniam Ecclesia sanctæ Mariæ se læsam enormiter querebatur, & ipsa Senatori supplicavit prædicto: qui causam commisit R. judici cognoscendam. Et quoniam ejus jurisdictionis erat in proximo desitura, supplicatum fuit ob eandem causam successoribus ejus Senatoribus jam electis, & ab eis causa ipsa eidem judici delegata. Iudex verò ex veteris & novorum pariter Senatorum delegatione cognoscens, iudex à jamdicto B. statutum fuerat approbans, Ecclesiæ sanctæ Mariæ possessionem restituit antedictam. Et cum novem Consiliarios haberet Senatus, per octo ipsorum executioni fuit sententia demandata, sed unus ex iis, qui & nepos erat Abbatis sancti Sylvestri, quorundam Senatorum favore suffultus, Ecclesiæ sanctæ Mariæ possessionem violenter ablatam, monasterio tribuit nominato. Ex hoc ergo rixa crescente, usque ad armorum strepitum est processum. Ne verò deterius quid contingeret, bonæ memoriæ C. Papa prædecessor noster totum negotium ad suam sollicitudinem revocavit. Et quoniam tempus colligendorum fructuum imminerebat, fructus præcepit apud colonos in sequestro deponi: circa quos si qua partium violentiam inferre præsumeret, causæ suæ dispendium pateretur; venerabilibus fratribus nostris P. Portuensi & I. nunc Albanensi tunc verò Tusculanensi Episco-

pis tituli sancti Clementis & dilecto filio nostro G. sancti Angeli Diacono Cardinalibus causam committens eandem. In quorum præsentia partibus constitutis, pro Ecclesia sanctæ Mariæ fuit contra monasterium vestrum objectum quòd violentiam pars vestra commiserat in fructibus sequestrandis. Et cum super hoc testes fuissent utrinque producti, quia violentia liquidò probata non fuit, & in dimidio ruglo hordei dicebatur admittit, Abbate nihilominus prohibente ne delictum personæ redundaret in damnum Ecclesiæ, facta hordei restitutione provisum est ut ad quæstionem possessionis fieret in causa processus: de qua coram eisdem productis testibus, & attestationibus publicatis, fuit diutiùs disceptatum. Consequenter verò post decessum præfati prædecessoris nostri, partibus in nostra præsentia constitutis, Ecclesia beata Mariæ possessionem, qua fuerat prætermisso juris ordine spoliata, sibi restitui postulabat. Et quoniam alij Senatorum sententiam pro monasterio, alij laram pro Ecclesia processu temporis confirmarant, nos quicquid ab eis factum fuit postquam dictus prædecessor noster ad curam suam idem negotium revocavit, de consilio fratrum nostrorum irritum decrevimus & inane. Cum ergo nobis constiterit, & ex ipsa confessione partium tenuerimus, quòd unus Consiliarium contra sententiam de voluntate octo executioni mandatam de facto, de jure non poterat, veniens, Ecclesiam ipsam possessione sua spoliaverit violenter, & nihilominus attendentes quòd etiam injusto possessori violenter ejecto restitutionis sit beneficio succurrendum, spoliatam Ecclesiam in eo statu decrevimus reponendam in quo fuerat tempore violentiæ perpetrata. Verùm quoniam præfatum possessionem, post restitutionem factam ab I. de Atreia, monasterium alij locationis titulo assignarat, neque restituere poterat Ecclesiæ spoliata, loco illius tantundem possessionum æquivalentium, secundum arbitrium dilectorum filiorum I. Tineosi Capellani & P. Hostiarij nostrorum, eidem Ecclesiæ fecimus assignari: quæ quoniam alij fuerant jure pignoris obligatæ, à creditoribus eas fecimus liberari, qui nobis instrumentum pignoris postea resignarunt. Et quia sæpefatum monasterium vestrum se querebatur à præmissis B. Caro-

* In *tertia* Col-
lect. humiliter

fomi contra justitiam spoliatum, & ipsum per officium nostrum restitui * suppliciter postulabat, quòd statutum ejus nullius valoris extiterit multipliciter asseverans. Sæpèfatus enim B. eum seipsum intruserit in senatoriam dignitatem, nec apostolicæ sedis favorem habuerit, ad quam institutio pertinet Senatorum, statutum non potuit emittere quod valeret: qui etiam si fuisset legitime institutus, ipsius statutum, quamvis sibi subjectos, Ecclesias tamen nullatenus obligaret; præsertim cum juri civili esset adversum, quod aliam pœnam litigiosas res transferentibus statuit imponendam; illa distinctione inter contrahentes adhibita, ut si quis sciens ad donationes, venditiones, seu alios contractus accesserit, non solum redimere rem compellitur, sed etiam pretium ejus amittit; non ut lucro cedat alienanti, à quo etiam alia tanta quantitas est filci juribus inferenda; sin autem ignorans rem litigiosam emerit, vel per aliam speciem contractus acceperit, tunc alienatione rei facta irrita, pretium ejus cum alia tertia parte recipiet, instrumentis etiam nullam vim obtinentibus quæ super contractibus hujusmodi statuuntur. Verùm eos qui dotis nomine, vel ante nuptias donationis, transactionis, vel divisionis rerum hereditariarum factæ, vel per legati vel fideicommissi causam hujusmodi dederint vel acceperint, à præmissis pœnis eadem constitutio excipit nominatim. Quòd si etiam obligare posset Ecclesias, monasterium in illa constitutione nequaquam inciderat; cum antedictus I. nullam in illud penitus possessionem transtulisset, qui tanquam colonus terras illas tenebat, & eas non suo sed monasterij nomine possidebat. quod etiam si fecisset, quoniam prius conventus à monasterio quam ab Ecclesia fuerat, & per arbitrium, & nihilominus jure transactionis, per quam citra pœnam litigiosi contractus res potest in alium lite contestata transferri, res restituit antedictas, in statutum præmissum nullatenus incidisset. quin potius, etsi contra illud fecisset statutum, quoniam nec conventum, nec confessum in judicio, vel convictum, possessione sua monasterium fuerat spoliatum, instanter eam sibi restitui postulabat, quam ex nulla vel saltem injusta causa pars altera detinebat. Has autem rationes Oeconomus sanctæ Mariæ nite-

batur multifariam infirmare. Quamvis enim dictus B. circa prælationis suæ primordia gratiam sedis apostolicæ non habuerit; quia tamen ab ea fuit tempore procedente receptus, & ratihabitio retrotrahitur, perinde habendus erat tanquam ab initio legitime fuerit institutus; qui tanquam alienus judex non poterat à monasterio evitari, cum nec novum sit, nec insolitum, quòd ubi Clerici sunt actor & reus, causas civiles in Vrbe coram judicibus per sedem apostolicam institutis ex delegatione Senatorum ab ea jurisdictionem habentium prosequantur. Vnde nec in alieno foro intelliguntur, sed in proprio Romani Pontificis litigare, cujus auctoritate fortiri videntur effectum quæ ab hujusmodi Senatoribus vel judicibus statuuntur. Quòd si forum senatorium fuisset monasterio penitus alienum; quia tamen Oeconomus dicti monasterij sub L. judice à præfato B. inter Ecclesiam sanctæ Mariæ & dictum I. de Atteia delegato ipsi I. astitit, & eum in jure defendit, judicium ejus non potuit ulterius declinare. Statutum autem ipsius B. de quo sæpius est præmissum, & quod non juri adversum sed consonum potius existebat, (cum etiam in jure canonico caveatur quòd res in litigio posita non sit in personam aliam transferenda) non ad possessores solos sed etiam ad illos dicebat extendi qui tenore saltem detentionis cujusquam poterant conveniri; quales constat esse colonos etiam temporales. Perpetui namque utilem saltem possessionem habentes, & conveniri possunt, & in alium transferre quod habent; sicut I. fecerat antedictus, cujus factum neque præmissum arbitrium poterat nec transactio excusare, cum in dolum & fraudem fuerint attentata. Iudex namque in quem fuit à partibus compromissum; consanguineus ipsius I. & infeudatus monasterij dicitur extitisse, nihilque fecisse in publicum, sed omnia in secreto, quamvis instar judiciorum sint arbitria introducta. Cœgit quoque partes ad transigendum, sicut ex rescripto transactionis apparet; & cum de transactione non fuerit compromissum, quæ non est necessitatis, sed liberæ potius voluntatis, dolo quasi ex perspicuis insidiis jam probato, transactionem inefficacem penitus asseverabat. Illa quoque ratione dicebat Ecclesia petitionem monasterij repellendam, quòd

cum possessionem ipsam sine dolo & culpa sua obtinuerit auctoritate Prætoris, & per hoc jus sibi fuerit acquisitum, monasterium vestrum super possessorio audiri ulterius non debebat, cui parata erat in petitorio respondere. His ergo & similibus in nostra & fratrum nostrorum præsentia prudenter à partibus allegatis, nos attendentes quòd laicis etiam religiosis super Ecclesiis & personis ecclesiasticis nulla sit attributa potestas, quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi, à quibus si quid motu proprio statutum fuerit quod Ecclesiarum respiciat etiam commodum & favorem, nullius firmitatis existit, nisi ab Ecclesia fuerit approbatum, (unde statutum Basilij de non alienandis prædiis rusticis vel urbanis ministeriis & ornamentis Ecclesiarum illa reprobaturum fuit potissimum ratione, quòd auctoritate Romani Pontificis non fuit roboratum) ne in exemplum transeat similia præsumendi quòd à sæpedito B. factum fuerat in præjudicium monasterij non conventi, nec confessi etiam, vel convicti, prorsus in irritum revocantes, possessiones easdem restituendas sibi sententialiter diffinimus, nec ipsas quæ in locum & jus illarum quas ab I. de Atteia Ecclesia sanctæ Mariæ petierat successerunt, interim alienare valeat prohibentes, ut si Ecclesia sanctæ Mariæ vel de vitio litigiosi contractus vel de proprietate forsitan voluerit experiri, ne si obtinuerit in iudicio, in vanum labore, monasterio minimè possidente, sit quod evincere valeat & habere. Datum Laterani V. Kal. Decembris.

Scriptum est super hoc in eundem modum Clericis sanctæ Mariæ in via lata.

OLDEBERTO SVBDIACONO
nostro, Præposito sancti Gaudentij
Novariensis.

*Epist. 240.
Vt habeat jurisdictionem in suos fratres.*

AD hoc in domo Domini statuta fuisse noscuntur officia Prælatorum, ut ipsi speculatores solliciti existentes, excessus puniant subditorum, & de agro Domini zizania colligant ad comburendum, & triticum in ipsius horreis studeant congregare. Ut igitur commissum tibi præposituræ officium utiliùs prosequi valeas, devotioni tuæ auctoritate duximus præsentium indulgendum ut liceat tibi excessus fratrum tuorum

secundum Deum & justitiam, non obstante appellatione, si qua forsan fuerit facta in elusionem ecclesiasticæ disciplinæ, corrigere, & eos bonis actibus informare. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ concessionis &c. Datum Laterani Idibus Decembris.

VERCELLENSI EPISCOPO.

AD audientiam nostram te significante pervenit quòd cum Casale sancti Evasij, quod ad jus & dominium pertinet Ecclesiæ Vercellenis, propter multas & enormes injurias quas habitatores ipsius Casalis eidem Ecclesiæ intulerunt, jamdudum sit interdicto suppositum, & majores ejusdem loci excommunicationis sententia innodati, Clerici Casalis ejusdem quosdam scholares, qui cum aliis sunt ecclesiastico interdicto suppositi, in fratres & Clericos elegerunt. Quia verò quibus ecclesiastica sunt officia interdicta, dum tales existunt, eligi non debent ad ecclesiastica beneficia, cum officiorum intuitu beneficia conferantur, fraternitati tuæ, si præmissis veritas suffragatur, cassandæ electionem hujusmodi, non obstante contradictione vel appellatione qualibet, liberam tibi concedimus auctoritate apostolica facultatem. Præterea quia, sicut tua nobis insinuatio patefecit, quidam Miles de melioribus ipsius loci tibi fideliter astitit in persecutione quam tibi & Ecclesiæ tuæ alij faciebant, propter quod incurrit odium vicinorum, damna plurima est perpeffus, cujus filio, scholari scilicet bonæ indolis, ut testaris, in Ecclesia Casalensi desideras providere; volentes, quantum cum Deo possumus, tuæ fraternitati deferre, ut scholarem ipsum in Ecclesia memorata, sublato contradictionis & appellationis obstaculo, instituere valeas, auctoritate tibi præsentium indulgemus. Datum Laterani III. Idus Decembris.

*Epist. 241.
Excommunicati nec eligere possint, nec eligi.*

VERCELLENSI EPISCOPO.

TVa nobis fraternitas intimavit quòd quidam laici tuæ diocesis, & alij plures episcopatum adjacentium, decimas Ecclesiis & Clericis tuis perverfis machinationibus subtrahere moluntur, & conceptæ perversitatis audaciam non curant satisfactione debita emendare. Quidam enim ex eis semen & sumptus qui fuerint in agricultura pri-

*Epist. 242.
Vt decimæ ab omnibus persolvantur.
Cap. Tua. De Decimis.*

Rrr ij